

w literaturze Wielkiego Księstwa Litewskiego w XV - XVI w., natomiast Natalia Śliż (Grodno) skupiła się na zagadnieniu książki w rodzinie szlacheckiej Wielkiego Księstwa Litewskiego w XVI w. Z kolei Andrzej Januszkiewicz (Grodno) przedstawił rolę książki jako broni politycznej w połowie XVI w. (na przykładzie sytuacji w Wielkim Księstwie Litewskim).

W programie drugiego dnia Seminarium wyróżnić można blok referatów poświęconych kwestii związków między Europą Zachodnią (łacińską) a Europą Wschodnią. Ludmiła Iwanowa (Mińsk) wygłosiła referat pt. „Brzeskie starodruki XVI w. w kontekście związków kulturalnych Wielkiego Księstwa Litewskiego z Zachodem”. Z kolei Katarzyna Sobkowiak (Poznań) zajęła się źródłami ideowymi drzeworytów z Szauffenbergowskiej wersji modlitewnika „Hortulus animae”. Jakub Niedźwiedź (Kalwaria Zebrzydowska) przedstawił książkowe zbiory bazylianów wileńskich z XVII i XVIII w., Lubow Sobolewa natomiast dokonała analizy księgozbioru polskiego kolegium jezuickiego w Płocku w XVI i XVII w. Następnie Oksana Worotnikowa (Mińsk) przedstawiła słuchaczom postać księdza Bobrowskiego i jego badania dotyczące dziejów książki na terenie Wielkiego Księstwa Litewskiego. Referatem zamykającym obrady było wystąpienie Georgija Galenczenki (Mińsk), poświęcone narodowemu i stanowemu charakterowi cyrylicznego i łacińsko-polskiego druku na Białorusi w XVI w. Podsumowania obrad dokonał Jacek Kowalski.

Trzeciego dnia Seminarium, odbył się naukowy objazd po Wielkopolsce, który obejmował wizytę w Bibliotece Kórnickiej, gdzie uczestnicy sesji zapoznali się ze zbiorami rękopisów i inkunabułów i zwiedzili zamek, następnie zwiedzili katedrę w Gnieźnie.

XXI Seminarium Mediewistyczne należy uznać za udane pod względem naukowym. Wygłoszono 23 referaty, obejmujące swą tematyką szerokie spektrum zagadnień związanych z dziejami książki, jej funkcjami w życiu społeczeństw Europy Środkowo-Wschodniej, a także wzajemnym przenikaniem się kultury łacińskiej i grecko-ruskiej, chrześcijaństwa wschodniego i zachodniego na ziemiach Królestwa Polskiego i Wielkiego Księstwa Litewskiego. W pracach Seminarium wzięli udział historycy, historycy sztuki, filolodzy z Niemiec, Polski, Litwy, Ukrainy i Białorusi.

Tematem kolejnego, już XXII Seminarium Mediewistycznego im. Alicji Karłowskiej-Kamzowej będzie: „Koniec i początek: od pogaństwa do chrześcijaństwa”. Seminarium odbędzie się w dniach 18-19 października 2001.

Krzysztof Ratajczak

„Oświata i szkoła narodów bez państwa w Europie Środkowej i Wschodniej (XIX-XX wiek)”

W dniach 6-8 maja 2001 r. w Centrum Rekreacyjno-Szkoleniowym „Sana” w Polanicy Zdrój, odbyła się, zorganizowana przez Instytut Pedagogiki oraz Centrum Badań Śląskoznawczych i Bohemistycznych Uniwersytetu Wrocławskiego, konferencja naukowa poświęcona oświacie i szkolnictwu narodów pozbawionych swej państwowości w XIX i XX wieku.

W związku z planem utworzenia zespołu do badań związanych z problemami oświaty w dobie transformacji ustrojowej w Europie Środkowej i Wschodniej, pierwszy dzień konferencji był przygotowawczym spotkaniem seminaryjnym, podczas którego wstępnie został zasygnalizowany projekt międzynarodowego programu badawczego „Oświata a procesy transformacyjne w Europie Środkowej i Wschodniej”.

Konferencja wzbudziła szerokie zainteresowanie w kręgu naukowców reprezentujących wiele ośrodków naukowych w Polsce oraz w państwach sąsiednich takich, jak: Białoruś, Chorwacja, Ukraina, Czechy, Niemcy. Organizatorzy konferencji część nadesłanych wcześniej referatów, po ich zrecenzowaniu, przesłali uczestnikom konferencji. Przyszli członkowie spotkania w Polanicy Zdrój mogli wstępnie poznać się z problematyką, jaką poszczególni referenci chcieli zaprezentować podczas obrad. Pozwoliło to w znacznym stopniu skrócić czas wystąpienia kolejnych osób podczas samych obrad, a w konsekwencji dawało możliwość szerokiej dyskusji.

Uczestnicy konferencji przygotowali około 25 referatów, które wygłoszone zostały podczas posiedzeń plenarnych oraz w czasie obrad w sekcjach.

Spotkanie zostało otwarte przez kierownika naukowego konferencji prof. dr hab. Stefanię Walasek w niedzielę, 6 maja 2001 r., tzw. seminarium przygotowawczym.

Obrady plenarne rozpoczął interesujący wykład Wandy Wojtkiewicz-Rok (Uniwersytet Wrocławski) zatytułowany „Organizacja szkolnictwa medycznego w Galicji Wschodniej w latach 1772 - 1872”. Referat ten ukazał poziom wykształcenia medycznego społeczeństwa, prezentując brak właściwej edukacji medycznej, a w konsekwencji nieistnienie w ogóle pojęcia „higiena osobista” aż do końca XIX wieku.

Obrady kontynuowała Beata Krawiec, która w swym referacie pt. „Ochrona praw edukacji dzieci z rodzin imigrantów w systemie prawnym Unii Europejskiej”, zaprezentowała kierunek działań Unii Europejskiej pozwalający na zabezpieczenie prawa do edukacji dzieci imigrantów, co w konsekwencji ma doprowadzić do zrównania szans edukacyjnych dzieci i młodzieży z rodzin imigrantów.

Obydwa referaty cieszyły się ogromnym zainteresowaniem, czego dowodem była szeroka dyskusja, nawiązująca również do sytuacji obecnej, w jakiej znalazła się oświata i szkolnictwo polskie.

Niedzielne spotkanie seminaryjne zakończone zostało zaprezentowaniem przez organizatorów konferencji celów międzynarodowego projektu dotyczącego procesu transformacji oraz uzyskania wstępnego porozumienia w tej problematyce z przedstawicielami innych ośrodków naukowych w Polsce i za granicą.

W poniedziałek 7 maja 2001 r. prof. Stefania Walasek oficjalnie otworzyła konferencję naukową, witając serdecznie jej uczestników. Następnie chwilą ciszy uczczono pamięć zmarłego 6 grudnia 2000 r. prof. dra hab. Jana Hellwiga.

Konferencja zainaugurowana została wykładem Stefani Walasek pt. „Szkolnictwo i oświata na ziemiach polskich w XIX i na początku XX wieku”, podczas którego autorka ukazała losy polskiego szkolnictwa i oświaty nierozzerwalnie związane z losami narodu bez państwa.

Następnymi referatami podczas obrad plenarnych były wystąpienia Józefa Brynkusa pt. „Świadomość narodowa w warunkach zaborczych” oraz wystąpienie Joanny Szablickiej-Żak pt. „Ochrona mniejszości narodowych w świetle prawa międzynarodowego”.

Po przerwie rozpoczęto obrady w dwóch sekcjach, które kontynuowały dyskusję również we wtorek.

Sekcja I, której przewodniczyli: prof. dr hab. Marta Meducka z Akademii Świętokrzyskiej w Kielcach oraz prof. dr hab. Andrzej Meissner z Wyższej Szkoły Pedagogicznej w Rzeszowie, obradowała pod hasłem: „Funkcja oświaty w kształtowaniu świadomości narodowej w danej grupie etnicznej”. W sekcji miało miejsce 11 wystąpień.

Sekcja II, której przewodniczył prof. J. Dybiec, obradowała po hasłem: „Oświata narodowa a kształtowanie się struktur kulturowych”. W sekcji tej wygłoszono 11 referatów.

Zaprezentowane referaty wywołały ożywioną dyskusję zarówno podczas obrad plenarnych, jak i w czasie obrad w sekcjach. Świadczy to o ogromnym zainteresowaniu, jakie wywołała problematyka oświaty w narodach pozbawionych swej państwowości. Jednocześnie zarówno referenci, jak i osoby podejmujące dyskusje, dość często nawiązywały w swych wystąpieniach do czasów obecnych, podkreślając ogromną wagę właściwej ewolucji systemów oświatowych, tworzenia w miarę możliwości wyrównanych treści programowych, równych szans oświatowych, co w dużej mierze ułatwi jednoczenie się Europy.

Zainicjowany temat dotyczący współczesnego szkolnictwa i oświaty w okresie transformacji jest efektem powstania wstępnych zespołów, które mają w najbliższym czasie rozpocząć pracę nad tą problematyką.

Konferencję uzupełniła wycieczka krajoznawcza, która pozwoliła uczestnikom spotkania pochwalić przepiękne krajobrazy Kotliny Łódzkiej.

Organizatorzy konferencji zapowiedzieli publikację referatów.

Justyna Gulczyńska

Pierwsze Walne Zebranie Towarzystwa Historii Edukacji

W dniu 26 czerwca 2001 roku odbyło się w sali konferencyjnej Wydziału Pedagogicznego Uniwersytetu Warszawskiego I Walne Zebranie Towarzystwa Historii Edukacji. W Zebraniu tym (zorganizowanym przez Komitet Założycielski THE, utworzony jeszcze na początku 2000 roku) uczestniczyli przedstawiciele większości krajowych ośrodków badawczych w dziedzinie historii wychowania.

Spotkanie otworzył prof. Józef Miąso. W swoim wystąpieniu podkreślił znaczenie odbywającego się Zebrania oraz rolę Towarzystwa w organizowaniu życia naukowego polskich historyków wychowania. Na przewodniczącego I Walnego Zebrania THE wybrano prof. Czesława Majorka. Podczas dyskusji wskazywano na niezbędne korekty w Statucie Towarzystwa, jak również na podstawowe kierunki prac nowopowołanego stowarzyszenia. Wiele miejsca zajęła również sprawa organizowania – pod auspicjami Towarzystwa Historii Edukacji i Katedry Historii Oświaty i Wychowania Akademii Pedagogicznej w Krakowie – dorocznego ogólnopolskiego konkursu na prace magisterskie z historii edukacji.

Podczas I Walnego Zebrania dokonano także wyboru pierwszych władz Towarzystwa. Funkcję prezesa powierzono jednogłośnie prof. Irenie Szybiak. Wiceprezesami zostali natomiast prof. Dorota Żołądź-Strzelczyk i prof. Julian Dybiec. Do Zarządu Głównego, na najbliższą czteroletnią kadencję, weszli ponadto: prof. Krzysztof Jakubiak (skarbnik), dr Adam Fijałkowski (sekretarz), prof. Kalina Bartnicka (członek) i prof. Andrzej Meissner (członek). Funkcję przewodniczącego Komisji Rewizyjnej powierzono prof. Lechowi Mokrzańskiemu, a stanowisko przewodniczącego Sądu Koleżeńskiego – prof. Stanisławowi Litakowi.

Wiesław Jamrożek

Zapowiedzi

Łódź, 22-23 października 2001 r. – Międzynarodowa konferencja naukowa nt. „Szkolnictwo niepubliczne w Europie i w Polsce w XX wieku (przeszłość – teraźniejszość – przyszłość)”

Organizatorem konferencji jest Katedra Historii Wychowania i Pedagogiki Uniwersytetu Łódzkiego. Celem – przegląd rozwiązań organizacyjnych, podstaw prawnych i merytorycznych działalności szkolnictwa niepublicznego różnych stopni w przeszłości oraz próba określenia perspektyw jego rozwoju.